



BİR ÖĞRETMEN

FATMA HÜLYA TÜMGAN

Karadeniz 'deki operasyonda tutuklanmıştı. Kısa bir süre Samsun Hapishanesinde kalmış sonra Ankara Ulucaclar 'a gelmişti. İki kişi birlikte gelmişlerdi. Daha öncede Ulucaclar 'da kaldığı için ilk gelenlerin yasadığı sıkıntılığı, merakı yaşamıyordu. Sessizce girmişti işeri. İlk izlenimi sessiz, sakin biri... Tutuklanıp gelenler de olduğu gibi ilk kucaklaşma, ilk sohbet başlıyor. Hepimiz Hülya'nın etrafına oturmuş bir taraftan sohbet ediyor, bir taraftanda tanımaya çalışıyoruz, ilk izlenim sabuk değişiyor. Pek de sessiz değilmiş. Anlatırken kucaklarken o zamanlar adını koyamadığım farklı bir etkileşim var. Hülya'nın anlamadığım bir etkisi var üzerimde

Hülya ile birlikte gelen arkadaş 16-17 yaşlarında sebingen bir arkadaş. Hülya'dan önce tutuklanmış, Samsun'da bir süre adlilerle tek kalmış. Adlilerin, gardiyanların sözlü fiili saldırısına maruz kalmıştı. O nedenle etrafına biraz korku dolu gözlerle bakıyor. Hülya bir kurtarıcı gibi gelmiş. Gelirgelmez adlilere uygulanan yaptırımların hiçbirine uymayacaklarını söylemiş. Arkadaş Hülya'nın düşmana karşı etkisinden, kendini sahiplenmesinden çok etkilenmiş. Genç arkadaşla konuşup anlat-

mis. deunımı tutsakların nasıl davranması gerektiğini Arkadas; "iki kişiydik ama ben Hüllya'nın yanındağken sanki binlerce kişiymişiz gibi hissediyordum kendimi. Düşmanın, adlilerin ona karşı davranışları farklıydı." diye anlatıyordu.

Uluçanlar'a geldiklerinde de genelde arkadaş, Hüllya'nın peşinden hiç ayrılmıyordu. Bir gölge gibi onun peşinden dolasıyordu. Hüllya bir abla, bir anne gibi onu sahipleriyordu. Örneğin hiç unutmadığım görüntülerden biri Hüllya'nın o arkadaşla ranza üzerinde oturmuşları "N... hadi ranaşır yıkıyalım" "N... gel seninle volta atalım." Hüllya bir taraftan koğuş yaşamını öğretiyor bir taraftan bizi - ailemizi tanıtıyordu. Hüllya ile salıırken öğrenirsin. Kendin bile anlamadan öğretilen hemde

Hüllya kısa bir süre sonra yaşamın her alanında görüktü. Eğitim çalışmalarında, temizlikde, nöbetlerde, sohbetlerde--- sessiz görüntüsünün yanında gizli bir gevceze olduğuna anlamamız için çok fazla zaman geçmedi.

* * * * *

- Haydi Hüllya bir türkü de sen söyle

— Sina sende ama sesini hiç duymadık.

Hülya'nın bakışlarından bu durumdan hiç de memnun olmadığı anlaşılıyor. Ben karşısında muzip muzip gözlerken Hülya sıkılıyor utanıyor. Daha önce Hülya'ya Türkü söylerken, hatta mırıldanırken bile duymadık. Genelde sesi güzel olan arkadaşlar programlarda, toplantılarda vb. söyledikleri için biz sesi kötü olanlar pek dikkat çekmezdik. Şimdi Hülya bu da nereden çıktı der gibi etrafına bakıyor.

Uluca'nın 'da bayanlar koğusunda adliyeler ve tüm siyasiler birlikte kalıyorduk. Yatakhane'nin alabileceği insan sayısı en fazla 30 iken dönem dönem bu sayı 60-70 civarında değişirdi. Yatakhane dışarıda topluca oturabileceğimiz ve yine toplu salıma yapabileceğimiz başka matanımız yoktu. Koğusu üçe bölmüştük. Kapıdan girince sağ tarafta kalan bölümde bizim ranzalarımız vardı. Duvar kenarlarında dizilen ranzaların ortasında boş bir alan bırakmıştık. Perde ile de diğer bölümlerden ayırmıştık. Tikis tikis bir alan olduğu için günlük yaşam ranzaların üst katlarında geçiyordu. Kendi işimizde düzenlediğimiz, eğlence programlarında bir çoğumuz ranzaların üst katlarında otururduk. Ortadaki boşluk

sahne görevi görürdü.

Hülga'da zamanın üst katına yerleşmiş kendinden Türkü istenmeyeceğinden emin programı seyrediyor. Ama arkadaşlar bu sefer kararlı, daha önce sesini his dıymadıklarımızı dinleyebilecekler. İlk hedef Hülga;

Hülga derin bir nefes alıyor, saçlarını her zamanki gibi tepede topuz yapmış, yanakları hafif ten kızarıyor, dik duruyor ama gözleri yerde, bakışlarını kitleden kaçırıyor. Ama 30 sifit göz onun aksine ona bakıyor.

Pikilgan titrek bir ses koğus da yayıldı.

— "Köyümde açmıştır şimdi nar zicebleri"

Türkü bitene kadar neredeyse his nefes almıyor, arada tepkileri ölemek istercesine kendisine bakan kalabalığa bakıyor. Türküyü bitirince rahatladığı belli --- "eee" der gibi etrafına bakıyor.

Doğrusu sesi tahmin edilenden güzeldi, Türkü'nün bitiminde alkışlar, yorumlar ---

— Sesin güzelmiş, ne diye bugüne kadar söylemedin

— Burdan sonra elimizden kurtulamazsın

— Korogada alalım sesi: ---

Hülga yorumları, sağdan - soldan gelen sesleri

Sessizlikle karşıladı. Ama bakışlarında sadece bir müziplelik belirdi.

- Eee ben söyledim. Şimdi sıra diğer söylemeyenlerde. Pespeşe isimler sayıyor. Hülya arkadaşlarından da destek buluyor.

O gecedan sonra Hülya'ya türkü söyle dediğinde hep aynı türküyü söyledi. Arada takılıyordum;

- Artık türkünü değiştir. Hep aynı şeyi söylüyorsun. Tamam bu türküyle sanat yaşamına başlıyorsun ama kendini geliştirmen, yenilenen gerektir.

gülümseyerek;

- Benle uğraşma durma. Sen orada söyleyemiyorsun dendi.

Hülya yoldaşlarının arasında hep doğal ve rahattı. Yapamıyorum - olmaz vb. dediğini hemen his duymadım. Hülya türkü söyle dediğinde aynı rahatlıkla söyledi. Sebencesi sesinin kötü olması vb. değildi. Sadece daha iyisini yapamayacak olmasıydı. "Yoldaşlarımdan niye utanayım, sıkılagım ki" dendi.

Onarla ilk tanışmada adını koymadığım etkilerden biriydi bu doğallık ve rahatlık. Yoldaşların arasında, yoldaşlarla birlikte Hülya konuşsa, ilk girdiğinde dede aynıydı. Sevgi belirleyici onun rahatlığında. Niye çekinecekti ki? Yoldaşlarıydı. Birebir tanışıyor olması.

İlk defa karşılaşıyor olmasının ne önemi olabilirdi. Aynı sudanın içinde, aynı ateşle yanıyorlardı. Hülga olduğu gibiydi. Bu onda aynı bir güzellik yaratıyordu.

* * * * *

Ulucacların havalandırması küçük bir mekan. Koguşun isteyisi havalandırmadan oluyor. İlk tutulanıp gelenler havalandırmada karşılanıyor. Kapıdan içeri girince demir basamaklarla havalandırmaya iniliyor. O basamaklar bazen iki kişinin sohbet mekanı, bazen bir kişinin akşam üzeri tet basına düşüncelere daldığı mekan ama fogunlukla basamaklar oturup sohbet ettiğimiz, türkülerimizi söyledığımız mekandı. Yani o basamaklar her zaman havalandırmanın en hareketli nehtasıydı.

Mendiverlerin karşısında ise daha çok barakaya benzeyen görüş kabinleri vardı. O kabinlerde de ne çok duygu yaşanıyordu. Özlem, sevgi, acı, hasret --- Hülga'nın günlerinin büyük bir bölümü işte o kabinlerin önünde geçiyordu. Aileler geldiğinde ilk Hülga ile karşılaşırları, onlarla sohbet ederler --- Bu hem bizim ailelerimizde hemde adliyelerin ailelerinde böyleydi. Kavgaların, sevinçlerin, hüznün içinde sakin

soğukkanlı ve her zaman sahiplenen bir Hülya vardı.

Havalandırmada yapılan sohbetler yine bu kabinlerin önünde olurdu. Köşeye plastik bir masa konulmuş. Üzerinde defterlerimiz, kitaplarımız... Belli ki ciddi bir çalışma yapılacaktı.

Hülya saatine baktı.

- Avukat gelir mi acaba?

- Çalışma yine kalın Hülya sen bu çalışmanın nasıl olacağını anlarsın mı?

Hafif bir gülümseme belirdi!

- Hayır

Karşılıklı gülüşler arasında devam ediyor konuşma

- Sen okudun değil mi?

- Okudum

- Tartışacak birşey bulamadım.

Gölnihal kapıdan çıkıp masanın bulunduğu köşeye paldır - kıldır yürüyüşle yöneldi, yine kucagında bir sürü şey var. Anlaşılan çalışmaya iyi hazırlanmıştı. Hülya ile birbirinize bakıyoruz.

- Hazırladınız mı? diye sordu

- Evet ama...

Gölnihal "Ne yapmalı." kitabını açtı. Bugün yeni

bir çalışmaya başlıyor. "Ne yapmalı" ile kitap.

- Çalışmayı nasıl adacağız?

Gülnehal gülererek bakıyor

- Bilmiyorum . diyor.

- Birlikte okuyalım , tartışacak yerleri birlikte tartışırız . diyor Hülya.

- İyide Lenin zaten çok anlaşılır koymuş.

Hülya ile birlikte gülüyoruz. Gülnehal'e yöneliyoruz. "Bu kadar esya ile gelince gözümüz korktu. Bu masadan hiç kalkamayacağımızı düşündük "

Gülnehal , onunla uğraşmalarımızı sessiz karşılar. Bizim kahkahalarımıza gülüşle katılıyor.

Hülya'nın önerisi kabul edildi. Sorular hazırlanacak , onun üzerinden tartışılacak. Bir gün sonra yine aynı masadayız.

Hülya benim sorularına bakıyor. Gülnehal yine aynı şekilde kucagında birkaç esyayla gelip oturuyor. Başlıyoruz kitabı okumaya --- ara verip sorularımıza bakıyoruz. İyide üsümüzde bu soruları biliyor. Doğal olarak tartışma olmuyor.

- Bu iş de bir tuhaflık var.

- Ne var Hülya demek ki kurnazsınız 'yi.

Üsümüz yeniden kahkahalara boğuluyoruz. Avukat geliyorda kitap bizim elimizden kurtuluyor. Aynı

sekilde günlerce devam etti. Biz o kitabın 25. sayfasından öteye geçemedik. Ve her salıma bu iş de bir tuhaflık var cümleleriyle tamamlandı.

Hülya, nasıl alacağımızı bilmediğimiz bu salımadada hep hazırlıklıydı. Onun tüm yaşamına hakim olan disiplin bu salımadada da kendini gösteriyordu. Hülya bunun için özel bir raba sarf etmiyordu. Hersey öyle doğalki --- Bazısında yapay durur, zorlandığında belli olur. Ama Hülya'da nefes alıp vermesi kadar doğal duruyor.

Hülya hemen her işin altına girerdi. İstener zaman da tamamlandı ama o işin altında hiç bir zaman Hülya'nın imzası olmazdı. O çalıştığı arkadaşları sessiz - sakin yönlendirir yapılan işin başarıya ulaşması için yine aynı sessizlikle yöntemler bulur ve başarıyı, birlikte üretmenin costusunu yoldaşlarıyla paylaşırdı. Dışarıdan bakarsan ki Hülya'yı fark etmezdi. Hülyaya dikkat etmezdi.

Hülya, yarıstıları - eksiklikleri karşısında eleştirilir. Ama eleştiriler karşısında ne alınganlık ne de küskünlük yaşardı. Sessizce dinlerdi. İlk önce eleştirileri ciddiye almadığını düşünürdü insan. Ama tanyanlar gözleminde gözbebetlerinin derinliklerinde nasıl etkilediğini görür - anlardı.

* * * * *

96 Ö.D sonrası --- Kafalarımızda özgürlük düşüncesi var. Planlar yapıyoruz, olmaz diyor. Yeni planlarla gidiyoruz.

- Bayanlardan mutlaka olmak diyor her seferinde Gülnihal

Sonunda planlardan biri kabul ediliyor. Hazırlıklar tamamlanıyor. Hedef 30 Mart

Hülya'nın zarif bir görüntüsü var. Ağır işlere gelemeyecek cabuk yorulacak gibi görünmüyor. Kibar nazik buluyor herkes onu. Bu nedende de adliyeler aileler onun nasıl olup da "terörist" olduğunu anlamıyorlar

Ama Hülya görüntüsünün tam aksine, kaba-saba her türlü işin altına girerdi. Yoruldu, yapamıyorum dediği duyulmadı

- Bu akşam sen kalırsan Hülya, Yanına kap almayı unutma. Dün gece ben çok zorlandım. Birde kalın giyin soğuk oluyor

- Tamam

Gece boyunca koğuşta onu bekliyoruz. Ara ara gidip kapıyı tılatıyoruz. Çıkma saati gelince gidip kapıyı açıyoruz.

- --- İki torbaları al. Çok sıktı. Birde sana

süprizim var.

- Ne?

- Yukarıda söyledim

- Hülga bunların tümünü sen mi kazdın

- Daha da kazacaktım ama giriş dar, ki geçemedim. Sen oradan hiç giremezsin, sıkışıp kalırsın. Sen en son çık, yoksa yolu kapatırsın.

Muzip, muzip gülüyor.

- Hele iş o aşamaya gelsen, sen o zaman gën beni. Hem sen su süprizi söyle.

Gözlerinde yine aynı gülüş

- Sara atalarımızdan bir parça getirdim.

- Neee?

- Kafa tasını aşağıda bıraktım

- Onu da getirseydin. Karzının baş ucuna koyardım

- Girise lamba yapalım. Adamlar girdiğinde gülen bir kuru kafaıyla karşılaştın. Distlerin arasınada mesajımızı yazarız.

- Hülga inanmıyorum

Kanasmayı Gölnihal bölüyor

- İstelete eplak elle mi dekundun

- Hayır eldiven vardı.

- Hülga çok tehlikeli. Kemiblere temas etmemek

geretiyor

Hülya gülüyor Hülya bütün gün özgürlük hayallerini konuşuyor. Hülya costuku ama dışarıdan başka biri bu costuğu anlamaz. Hülya sessizliği - sakinliğiyle costuktur. Tanımayan yaptığı işten zevk almadığını bile düşünmezlerdi. Hani bazıları costuğu sadece hareketlilikte yerinde durmamakta anlar. Dış görünümler herşey. İşte Hülya böyle görülmez. Onun costusu yüreğindeydi. Yüreği kıpır kıpırdı. O nedenle gece değildi. costusunda hayacanında. Ama iş tamamladığında costusu yüreğinden atıp yayılırdı. Tüm davranışlarına. Ama yine de ölçülürdü. "Ben ille gökleri gibi heyecanlı ve costukuyum." derdi. Yanıbaşında yaşanan ihanetler, ebsitlilikler, hatalar onun costusundan birşey ebsiltmemisti. Çünkü costuda heyecanda özgürlüğü tarafından büyütiliyor - güçleniyordu.

İlk karşılaşmadaki adı konuşmayan etkilerden birinde buydu; Devrimci costu - -

Özgürlük eylemi acıya sığıttı. Barikatları kurduk. Ve pazarlık başladı. Bayanların sürgünü gündemdedi. Düşmanla hükümlülerin gönderilmesi. Tutukluların kalması konusunda anlaşılırdı. Ben gideler arasındaydım.

O gece barikatın arkasında Hülya ile aynı yatağta gattik. Yıllarca süren beraberlik estesi sabah.

bitiyordu. Hülya, aynı cıvıyla yeni planlardan söz ediyordu. Sana dsardan selam gönderirim diyordu.

* * * * *

Adlilerin görüş günü. Havalandırmadan eğiltti bisi-
minde sesleri yükseliyor. Adlilerin görüş heyecanı ko-
ğusun her yerine yansıyor.

Hülya elindeki kağıtla merdivenlerden iniyor. Ha-
valandırmaya sığınor Gardiyanların bulunduğu odaya yö-
neliyor. İşeri girince gardiyanlar

- Merhaba Hülya, ne o sen buraya gelmezdin. Bir-
seyim var? diyorlar

Hülya herkesi sasırtan bir sızık karlılıkla.

- İsbirlikte F.Ö'ü Parti - Cephe adına cezalandır-
dim. Gidin haber verin

- Gardiyanlar saskin. Hülya'ya gülererek bakıyorlar

- Saka yapıyorsun

- Size gidin haber verin diyorum. Bunun satası
mi olur. Nuh Mete Yüksel sat istiyordu gelip les-
ini alsın.

Hülya'nın ses tonundaki ciddiyeti fark ediyorlar.
Hülya dsarı sığındığında onlar hala saskin saskin
etratlarına katınıyorlardı Hülya aynı saskinlikle görüş
kabirlerinin önüne geldi. Elindeki kağıttan adlilere
ve ailelerine asıtlamayı okudu. Yine saskinlik. Aileler

Hülya'yı tanıyor, seviyor. Bu kadın sessiz sakin
kız şimdi ne diyor da anlamak da zorlanıyorlar.

Aynı saskınlık bizde de var. Ama Hülya sanki
"arkadaşlar temistlik yaptım" der gibi doğal...
olağan birseyden söz ediyor.

Gardiyanlar panik halinde kapıya vurmaya
başladılar. Kısa bir süre sonra müdürler, gardiyanlar
havalandırmaya doluyor. Hemen ardından hapishane
savcısı, Cumhuriyet savcısı, asker sıkıp geliyor. Bizler
havalandırmadayız. Hülya ve Gülnihal yukarıda yat-
akhanede. Savcı Hülya'nın ifadesini alıyor. Olay yeri
tutanakları tutuluyor.

Birtaş ay sonra mahkemeler başladı. Hülya id-
ula yangı lanıyor. Ama ne mahkeme heyeti ne de
hainin ailesi bu işi Hülya'nın yaptığına itna değil.

Hakim: "Sen çok zayıfsın, görsüz görülsün-
sun. Tek başına bu işi yapmış olman mümkün değil"
dediğinde. Hülya soğukkanlılıkla - müzipliğini birleştirip:
"Haininde bir sıklık canı vardı..." diyor. Bu
sırada hainin babası ağlıyor kızına övgüler diyor.
Hülya; dayanamıyor.

- Ağlama amca, ağlamaya değmez. O ihanet etti
Sadece bize değil, sizde ihanet etti, diyor.

Hülya soğukkanlıydı. Ama dayanmaz değildi. Soğuk-

karlılığı birarada devrimciliği doğal bir yaşam biçimi haline getirmesindedir. Tercihlerindeki netlik onun bütün yaşamında kendini gösteriyordu. Bir kişilik haline gelmişti.

* * * * *

Parti ve Hülya --- Evet, onun yaşamı, düşünceleri, sevdiği şeyler kısaca tüm özellikleri Parti ile sevilermiştir. O nedenle de Hülya'nın Parti'ye güveni bağlılığı öne çıkan özelliği'dir. Niyazi abinin "Ben varsam Devrimci Sol'da var" sözü Hülya'da somutlanıyordu. Hülya her koşulda Partiyi yapıyor - yasatıyordu. Zor süreçlerden geçse sıkılmıyordu, araştırmaları buydu.